

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

6·76

juni-juli

SOCIALMEDICIN • MILJÖFRÅGOR • HANDIKAPP

Tidskrift för Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka

pris 3:—

ungdomsåret '76

**Lek inte blindbock
med framtiden.**

Årsboken som
är både
Uppslagsbok
och Debattbok

Föräldrar, ledare, lärare
och ungdomar kan ha
nytta och glädje av den.

Om Ungdomsåret '75 skrev
Bärgslagsbladet

*"En späckad årsbok om
aktiva ungdomar"*

Ungdomsåret '76 finns
att köpa i bokhandeln
från december-75 men
du kan också beställa
den från Trygg-Hansa,
08-14 00 60/327 eller ge-
nom att sända in ta-
longen.

Till Förlagsverksamheten, Trygg-Hansa
106 26 Stockholm

V.g sänd mig mot postförskott ex UÅ'76 à 15:00 + porto

Namn

Adress

..... Tfn

Ur årets innehåll:

Maud Reuterswärd
Att flytta hemifrån

Lena Rydin
Puberteten

Kenneth Kvist
Fascism

Einar von Bredow
Det ska räcka åt alla

Gundi Almaas
Bättre skolidrott

Sverker Tirén
Behovet av att orientera sig

Lars Brusling
Cirkus

Status

Organ för Riksförbundet
för hjärt- och lungsjuka

nr 6 1976 årgång 39

Ansvarig utgivare: **Albert Fredin**

Redaktör: **Erik Ransemar**

Förbundskansli:

David Bagares Gata 3, 1 tr, Sthlm

Postadress: Box 3196,

103 63 Stockholm

Telefon: 08/23 15 30

Postgiro: 95 00 11 - 7

Tryckeri:

Axlings Tryckeri AB,

Södertälje

Prenumerationspris:

Helår 25:—, medlemspren. 10:—

Ur innehållet:

Visst behöver vi boken, säger författaren **Sven O. Bergkvist** apropå RHL-kongressens tema Kultur och fritid. Sid 5

14 av de 38 motionerna till årets RHL-kongress presenteras i sammandrag på sid 8—10

Gunnar Nilsson granskar skolans och skolhälsovårdens roll. Sid 11

Hej **Olof Palme** jag tycker ni ska senka priserna, skrev en 7-åring till **Palme**. Se sid 12—13

Bildkruss sid 17

Känner du folket på RHL-kansliet? Du finner dem annars på sid 18—19

Omslagsbild: **Hernried**

Foto sid 5, 6 och 8: **Hernried**

Foto sid 12 och 13: **Mark Markéfelt**

Tal till en kongressledamot

Jag har skrivit det tidigare, men det tål att upprepas: en sjukdom, ett handikapp, skall inte göras till en heroisk sak. Historien är alltför full av heroer och de har oftast haft ett gemensamt: människoföraktet, förnekandet av människan som samhällsvarelse. Talar jag om döden är det en erfarenhet som många av oss som varit med länge i handikapprörelsen och framförallt i de hjärt- och lungsjukas föreningsliv bär med oss. Döden har vi mött i många sammanhang, alltför ofta i oväntade sammanhang. Vi har alltför många gånger sett döden vara en onödig inkräktare som hade kunnat hållas på avstånd genom bättre livsbetingelser, bättre arbetsmiljö, kort sagt: ett mänskligare samhälle.

Det är ur denna kunskap som solidariteten växer fram. Och denna solidaritet måste sträcka sig ut över den egna kretsen, ut över andra minoriteter, ut över landet, ut över världen.

Människorna kan bygga en bättre värld. Men det är inte mycket mening med att bygga en enklav för en liten krets människor eller stater i en värld där huvuddelen lever i dödens närhet. Därför måste vi vidga våra kunskaper och våra ambitioner. Vi som vet mycket om döden måste ha den största respekt för livet. Därför angår oss döden var den än uppträder. Därför angår oss livsförtrycket var det än uppträder.

Denna insikt måste vi hela tiden odla. Från våra kunskaper om den lilla gruppens problem måste vi vidga insikterna till allas problem. En värld förskonad från våld och krig är inte någon utopi. En sådan värld måste vi tro på om vi skall kunna hjälpa världens förtryckta till ett liv förskonat från dödens dagliga närhet.

Den insikt som handikapprörelsens folk besitter genom sina upplevelser behöver vårt samhälle. Men handikapprörelsens folk har länge varit ett förbisett folk, en rörelse som tvekat inför de stora kraven och som därför kanske också själv medverkat till sin egen obemärkthet.

Jag tycker mig finna en starkare självmedvetenhet i dagens handikapprörelse, inte minst hos HCK. Jag tror att det är nödvändigt, att den samlade handikapprörelsen inte tvekar inför även hårda krav på solidariska insatser i vårt samhälle.

Prövningarnas tid kan komma snabbare än vi anar. Vi kan se det utanför vårt lands gränser. Den snabba nedgången i samhällsökonomien i Danmark ställde den danska handikapprörelsen inför en ny situation. Plötsligt sviktade solidariteten med de sjuka, handikappade och arbetslösa hos en stor grupp människor. Det fick politiska följder.

Om den politiska situationen skulle inträffa i vårt land måste handikapprörelsen stå samlad. Till de äldsta handikappförbunden hör riksförbundet för hjärt- och lungsjuka. Det är förpliktigande.

Erik Ransemar

Probs

Nu ska ni ha fått nya socialkatalogen

Nya socialkatalogen är på 40 sidor och innehåller ca 100 uppslagsord. Den är uppställd i bokstavsordning och ger en allmän information om sociala rättigheter och förmåner. Socialkatalogen tar också upp frågor om arbete, bostad och studier. Under de flesta uppslagsord finns hänvisningar vart man kan vända sig för att få ytterligare information i det enskilda fallet eller för att ansöka om en förmån.

Den nya socialkatalogen har samma uppläggning som tidigare utgivna kataloger men språket är ytterligare förenklat och ett omfattande register har tillkommit. Dessutom har informationen om de olika kommunernas och landstingens verksamhet utökats betydligt.

Varje län har egen upplaga

Socialkatalogen ges ut i 26 olika upplagor — en för varje län samt för kommunerna Stockholm, Göteborg och Malmö. En särskild katalog utges på försök i Östergötlands län. I slutet av socialkatalogen finns i varje upplaga telefonnummer och adresser till olika organ i kommunerna. Det är arbetsförmedling, bostadsförmedling, försäkringskassa, hälsovårdsförvaltning, kommundansli, lokal skattemyndighet, skolförvaltning, socialförvaltning och invandrarbyrå. Vidare finns uppgift om telefonnummer och adresser till landstingets olika verksamheter och till allmän advokatbyrå.

4 miljoner kataloger

Socialkatalogen trycks i 4 milj. exemplar. Av dessa distribueras genom postverkets försorg ca 3,5 milj. exemplar direkt till hushållen. Återstoden kommer att finnas hos försäkringskassorna. Dit kan man alltså vända sig för att få katalogen om man av någon anledning inte fått den i brevlådan. Även skolorna kan vända sig till närmaste försäkringskassa för att få katalogen, som är ett bra komplement till befintligt studiematerial på det sociala området.

Upplaga för synskadade

För att även synskadade ska ha möjlighet att läsa socialkatalogen kommer katalogen att framställas i punktskrift och som talbok. Punktskriftupplagan kommer att skickas ut till alla som prenumererar på De blindas tidskrift. Som talbok kommer katalogen att finnas tillgänglig hos blindkonsulenterna, De blindas förenings bibliotek och en del kommunbibliotek.

Invandrarupplagor

Den nya socialkatalogen kommer nu att översättas till de vanligaste invandrar språken. Distributionen av invandrarupplagorna beräknas ske i höst.

Information om socialkatalogen

För att göra allmänheten uppmärksam på att en ny socialkatalog kommer ut, informerar socialdepartementet bla genom annonser och i TV och radio.

Arbetsgrupp

Det är en arbetsgrupp i socialdepartementet som svarar för utformningen av socialkatalogen. I arbetsgruppen ingår företrädare för bla socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, försäkringskassorna, kommunförbundet, landstingsförbundet och nämnden för samhällsinformation. Arbetsgruppens ordförande är informationssekreterare Sture Korpi, socialdepartementet.

Nytt simförbund har bildats

Lördagen den 24 april 1976 bildades i Stockholm ett nytt simförbund, Svenska Halliwick Förbundet. Förbundet har till ändamål att lära ut och utveckla simning

enligt Halliwickmetoden, i första hand bland handikappade, bedriva och kontrollera utbildningen enligt denna metod samt sprida kännedom om metoden och dess syften.

Halliwickmetoden infördes från England för drygt 5 år sedan och har spritts över landet och även i våra grannländer. Den infördes av Föreningen för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar i Stockholms län och har sedermera också använts av andra handikappföreningar, men även av samsällskap.

Halliwickmetoden innebär en mycket systematisk vattenträning i grupp varvid varje simmare assisteras av en instruktör. Träningen bedrivs i lekform ofta under sång. Målet man strävar efter är att simmaren skall kunna förflytta sig på egen hand, komma i och ur vattnet samt behärska alla uppkommande situationer. Social träning ingår som en viktig del. Förflyttning i vatten innebär inte nödvändigtvis att man lär sig simma bröstsim, ryggsim, crawl osv, utan kan vara ett för simmaren helt individuellt "simsätt".

Genom att Halliwick Förbundet har Halliwickmetoden inregistrerad kan vi uppnå att utbildning, information och samordning av instruktörerna i fortsättningen förbättras. Därigenom hoppas vi att de goda resultat vi i dag får av metoden i framtiden skall bli än bättre.

Ytterligare information om metoden och förbundet kan erhållas via Läns-HCK, David Bagares Gata 3, 3 tr, Stockholm. Tel 08/11 77 94.

Pristagare bildkryss nr 4, 1976

1:a pris 50 kr Ulla Broman, Orrekullavägen 10, 610 23 Kolmården

2:a pris 25 kr Linnéa Frosth, Pl 513, 840 10 Ljungaverk

3:e pris 15 kr Elsa Sandlund, Öjagatan 91, 940 20 Öjebyn

Rökfritt så klart

Det här är väl ett bra sätt att läsa böcker på, men det bör väl inte vara det enda?

Visst behöver vi boken

Författaren Sven O. Bergkvist skriver om bokens roll i samhället och vad som sker för och emot bokspridningen

Temat för RHL:s kongress i år är Kultur och fritid. Därför uppmärksammar vi olika aspekter på temat kultur och fritid. I denna artikel av författaren Sven O. Bergkvist, mångårig medarbetare i Status med egna erfarenheter av sanatorierna som kulturmiljöer, granskas bokens roll i dagens samhälle. Många menar att boken är passé, konstaterar Sven O. Bergkvist. Men det är inte så. Vi behöver böcker och politisk debatt, fastslår han.

Har romanen någon framtid i en ständigt föränderlig samhällsbild, där TV och andra modernare massmedier får ett allt större grepp om själarna? Det där är ju en fråga som flitigt diskuterats.

Till pessimisterna hör Per I. Gedin, själv bokförläggare, och i sin bok om bokmarknadens historia och framtid hävdar han att romanen inte längre har samma ställning i kulturlivet som under det gamla borgerliga samhällets epok. Han frågar bl a — med citat från Artur Lundkvist — om det överhuvud

taget finns utrymme för arbetarromaner längre, eftersom gränserna mellan arbetare och tjänstemän suddats ut.

Må vara att vi med rätta kunnat tala om bokkris under några år, men uttalandena är ändå märkliga med tanke på att just arbetarförfattarna upplever en renässans för närvarande; fler och fler serier startas med arbetarskildringar på programmet, både av stora och små förlag. Dessutom: skulle det inte just nu vara angeläget att belysa arbetsmiljöerna, med alla de nya problem som kommit till, stress, förgift-

Kommer det att bli TV-kassetter istället?

ningsproblem, otrygghet, utslagning etc.?

Självfallet — det är bara det att det måste bli fråga om en annan sorts arbetarlitteratur. Och varför denna pessimism överhuvud taget när vi nu äntligen kommit fram till litteraturstöd från samhällets sida?

Är boken passé?

Men det finns många som menar att boken är på väg att bli passé. Vi står ju, hävdar man, på tröskeln till en ny och revolutionerande mediaålder, då TV-kassetterna kommer att överta böckernas roll. I stället för att sitta och vända blad i en bok så stoppar man bara in en kassett i TV-apparaten och avläser sedan texten på bildskärmen. Enkelt, bekvämt och tidsbesparande... Men hur ska det bli när man är ute på resor? Också det problemet bör kunna lösas, tex genom små och hanterliga portföljapparater

och fickkassetter som man kan plocka fram och placera på bordet i tågkypén eller flygplanet. Ingenting är ju omöjligt i de tekniska undrens värld.

Allt det här blir naturligtvis en dyrbar historia, i varje fall i början, men att det inte rör sej om något fantasifoster visar ju det faktum att en del multinationella storförlag redan ligger i startgroparna och avvaktar de rätta vindarna.

Yttrandefriheten

Många menar att det är skrämmande vyer som här öppnar sej. Detta med litteratur och information är ju trots allt inte bara en teknisk fråga. Hur kommer det tex att bli med yttrandefriheten i den centralstyrning som måste bli följden om den nya mediegiven slår igenom? Som bekant är problemerna stora som de redan är på den punkten.

Tryckfriheten är visserligen inskri-

ven i lagen, men för de flesta är den illusorisk, eftersom folk i allmänhet inte har tillgång till tidningar, tidskrifter, tryckpressar, förlag och etermedia, när de har behov att yttra sej och säga sin mening. Hur ska det då inte bli i en framtidsituation av det skisserade slaget.

Det är uppenbart att ytterligare röster måste falla bort, speciellt sådana som anses "farliga" eller "olönsamma". Det blir ju fråga om stora investeringar och därmed ännu mer angeläget att sas spekulera rätt.

Penningen och lönsamheten kommer att bli avgörande i ännu högre grad än nu med konventionell bokutgivning och förlagsverksamhet. Kommer det tex att finnas någon diktsamling på kassett eller någon djuplodande essäsamling?

Boken behövs

Perspektiven är uppenbarligen dystra, men det finns dessbättre optimister som hävdar att Gutenberg och "hans pojkar", författarna alltså, säkert kommer att få en chans så att säga bokvägen också i framtiden.

Boken behövs, menar man och från författar- och kulturarbetarhåll arbetar man styvt vidare utifrån de förutsättningarna.

Författarcentrum utvecklas och har slagit in på nya vägar när det gäller att få ut litteratur och information till en bredare allmänhet.

Författarförlaget har lyckats i sina ambitioner och visar att det går att bryta monopoliseringen och ge ut goda och angelägna böcker till billiga priser.

Författarna som yrkesarbetare har gått samman i ett storförbund för att få större slagkraft när det gäller de fackliga uppgifterna. Så visst är det en hel del på gång och inte tyder just dessa saker på att författare och kulturarbetare håller på att resignera eller ge upp.

Men ett klart faktum är att en ny mediasituation är på väg. Här bubblar tekniska och ekonomiska krafter som det kan bli svårt att rå på. Det finns all anledning att på allvar börja diskutera de nya vyer som tonar fram bakom horisonten. Innan vi alla sitter där med våra apparater och kassetter, halvslumrande och fjärrstyrda. Då kan det vara för sent.

Lugn och ro

Men nu har vi fått bort bokförsäljarna från arbetsplatser och lunchrum, konstaterade med tillfredsställelse en direktör häromsistens i Kvällsöppet. Nu är det dags att vi blir av med dem som sprider politisk propaganda också. Ar-

betaren behöver lugn och ro när han jobbar och äter.

Det där låter ju väldigt bestickande: arbetsgivarna är ju gunås så angelägna om arbetarnas välbefinnande. Modellen vore väl att de höll alldeles tyst under dagen för att sedan gå hem och slötitta på något menlöst TV-program.

Vi köpte böcker på matrasten

Har man fått sina första intryck av litteraturen via FIB:s folkböcker känns den här utvecklingen milt sagt beklämmande. Vi arbetade och slet för usla penningar, men många av oss köpte våra proletärförfattare på matrasterna och fick en känsla av stöd och frigörelse.

Vi läste Moa Martinson, Jan Fridegård, Hedenvind-Eriksson, Ivar Lo, Fridell och flera andra diktare och de gav oss kraft och styrka att leva och kämpa vidare. Ofta gick varje bok ut i över 100 000 ex. Det säger något om den betydelse boken hade för yrkesjobbaren för två-tre årtionden sedan.

Men i dag ska inte arbetaren störas med böcker. I varje fall ska de inte köpas på "företagens mark", enligt direktören. Som om arbetsplatser och lunchrum uteslutande är arbetsköparnar domäner! Nej, här måste LO och arbetarrörelsens organisationer hålla ögonen öppna. Och det finns ingen anledning att "ligga lågt" vid kommande förhandlingar med arbetsgivarna ifråga om rättigheter till politisk information inom fabriksgrindarna. Bör det inte vara helt klart att lunchrasten är arbetarens fritid och att var och en gör som han vill med den? Tex köper böcker? Eller tar del av angelägna politiska frågor som rör det läge man befinner sej i?

Det här borde rimligen vara självklarheter men dessvärre verkar de inte vara det.

Böcker och politisk debatt

Det är tydligt att företagare och kapitalägare är skrajna över att arbetarna skaffar sej åsikter under arbetsdagens gång. Klart att man kan tala personligt med varann, så där på tu man hand, medgav direktören, och det var ju bussigt. Men det bör inte "föras propaganda". En löntagare bör inte på "företagets mark" lyssna till och föra vidare tankar som gör honom eller henne mera medveten om egna problem. Det må röra böcker och/eller politik — det där är resonemang som inte hör hemma i en tid då man annars talar så mycket om utvecklad demokrati och medbestämmanderätt inom arbetslivet etc.

Vi behöver böcker och politisk debatt.

HCK kräver besked:

Var står Arbetsgivareföreningen

Årsstämma ansåg direktörstal kränkande

Vid HCK:s årsstämma den 27 april med ombud från 20 handikappförbund riktades följande uppmaning till Svenska Arbetsgivareföreningen: Handikapprörelsen väntar på SAF:s besked: Står arbetsgivarna bakom SAF-direktören Faxéns utfall mot pensionärer och sjuka?

De som försörjs via de offentliga socialförsäkringarna, dvs. pensionärer, sjuka, arbetslösa och andra liknande grupper skall, enligt SAF-direktören Faxén, hållas på en markant lägre levnadsnivå än andra. Den ekonomiska skillnaden mellan dessa grupper och de som är "aktiva" skall vara klar, påtaglig och synlig för alla. Denna skillnad måste finnas, oberoende av orsaken till att den enskilde inte arbetar.

Dessa skrämmande reaktionära tankar uttalades av SAF-direktören Faxén i ett anförande inför skattebetalarnas förening i Malmö.

Välfärden börjar bli destruktiv, hävdade Faxén vidare. Socialförsäkringssystemet är för generöst, det belönar dem som utvecklar sjukdomssymtom.

Nej, menar SAF-direktören, vägen till hälsa ligger i ett ekonomiskt tvång att arbeta. Han tycker att det är synd att det inte med det försäkringssystem vi har i dag går att åstadkomma ett sådant tvång.

Från handikapprörelsens sida håller vi med Faxén: Det är ett stort problem att så många människor måste försörjas via de offentliga socialförsäkringarna. Men vad är orsaken? Vem bär skulden?

Vi vet att arbetslivet årligen producerar tusentals nya handikappade. Vi vet att tusentals handikappade ungdomar aldrig får chansen till ett jobb. Skall alla dessa människor bestraffas av SAF-direktörer genom att också få en markant lägre levnadsstandard?

Grundidéerna i Faxéns uttalande uttrycker människoförakt: Vissa grupper människor föredrar att vara kroniskt sjuka och handikappade, därför att våra socialförsäkringar är så bra. De vill inte jobba.

Faxéns uttalanden är cyniska och okunniga. Om han hade några som

helst kunskaper om vilken levnadsnivå en förtidspensionär har i dag, skulle han inte behöva vara orolig: Standardskillnaden mellan de som har arbete och dem som är pensionerade eller vårdar en anhörig i hemmet, är trots alla framsteg fortfarande helt uppenbar.

Faxéns tankar vädjar till den mest primitiva egoismen hos människan. Vi har under senare år kunnat glädja oss åt att samhället tar ett ökat ansvar för att ge trygghet vid sjukdom och ålderdom. Vi upplever framgångar i vårt opinionsbildande arbete, där allt fler grupper i samhället stämmer in i våra krav på allas lika rätt till delaktighet i gemenskapen. Vi får allt större gehör för vår synpunkt, att en förutsättning för allas lika rättigheter är en samhällsgemenskap byggd på solidaritet och ansvarstagande människorna emellan.

Mot bakgrund av detta har Faxéns uttalanden, baserade på människoförakt och urgammal konservativ egoism upprört oss starkt.

Vi vågar ännu så länge hoppas att Faxéns kränkande uttalanden står endast för honom själv. Han intar emellertid en så central plats i SAF:s ledning att det finns skäl att fråga:

Var står SAF? Vi kräver att SAF offentligt tar avstånd från Faxéns uttalanden!

Om så inte sker, måste svensk handikapprörelse ta detta som en bekräftelse på att Faxén uttalat Svenska Arbetsgivareföreningens officiellt ståndpunkt, säger HCK avslutningsvis.

VID BESÖK I HÖÖR,

ät och bo på

Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe

Propra rum

Tel. 0413/200 25

*Flera krav till RHL:s kongress om inrättandet av hjärtdispensärer.
(Personerna på denna bild har inte samband med kraven.)*

Hjärtdispensärer

i varje län krav till RHL:s kongress

Den ökade aktiviteten inom Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka återspeglas i ett rekordstort antal motioner till årets förbunds-kongress i Borås den 2—4 juli. 38 motioner har kommit. Vid förra kongressen, år 1973, var antalet 27. Motionerna omspanner ett ganska brett fält. Medicin, behandling och vård berörs i ett stort antal motioner. Arbetsmarknadspolitik, information om förbundets medlemsgrupper, förbundets kampanj mot rökningen och trygghetslagarnas effekter uppmärksammas också. Status pre-

senterar här ett urval. Vi har tagit med sådana som vi tror har ett allmänt intresse.

Hjärtdispensär ger större trygghet för den sjuke

Hjärt- och Lungsjukas Göteborgsavdelning föreslår inrättandet av hjärtdispensärer. Genom detta skulle den hjärtsjuke kunna

få behålla samma läkare vid alla sina kontroller och slippa oroas av de ständiga bytena av läkare som nu sker. Hjärtdispensärer borde inrättas i varje län.

Hjärtdispensärerna skulle även medföra större trygghet för den sjuke genom att man då skulle slippa de långa väntetiderna och köerna som nu råder på våra sjukhus och polikliniker samt hos distrikts- och provinsialläkare. Till en hjärtdispensär bör man kunna komma direkt efter tidsbeställning och alla som har hjärt-, kärl- och blodtrycks-sjukdomar bör kunna ha möjlighet att komma till en sådan dispensär.

Täta läkarbyten också motiv för hjärtdispensärer

Aven Blekinge läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka för fram ett liknande förslag. Bakgrunden är densamma som göteborgarnas. Man konstaterar att det är ett problem i dagens sjukvård med de ständiga bytena av läkare.

För den stora gruppen hjärtsjuka, många med täta kontroller, är detta ett synnerligen allvarligt problem då läkarbyten ofta betyder byte av medicin, som om den inte utprovas på sjukhus under ständig läkarkontroll ibland kan ha ogynnsamma verkningar. Dessa läkarbyten skapar också en otrygghetskänsla som inte är hälsofrämjande för den sjuke, säger Blekingeföreningen som ingående diskuterat de här problemen vid en kurs.

Rekreation även inom landet behövs

De hjärt- och lungsjukas förening i Falun anser att även resor inom landet skall subventioneras, liksom man nu på en del håll subventionerar utlandsresorna.

Det finns många medlemmar som inte vill flyga framhåller man och som inte heller vill företa så långa resor.

Rekreation behöver vi alla och den kan ju även erhållas på ett hotell eller pensionat i Sverige.

Det är många av föreningens medlemmar som enbart har sin pension att tillgå och en vistelse på en eller två veckor på ett hotell skulle bli ganska dyrbar utan subvention.

Många förslag till reseinitiativ av olika slag

Karin Karlsson i Stockholm är inne på resefrågorna också i en motion som tar upp hela skalan av möjliga initiativ. Hon lämnar helt enkelt ett förslag till reseinitiativ på sikt, som hon rubricerar det:

Fortsatta rekreativresor till hälsobringande länder.

Studieresor till för handikappade speciellt intressanta och lärorika länder, med förstudier förslagsvis genom ABF-kurser (1—2 år). Kontinuerligt sparande till resekostnader bör ingå (enär långtgående förberedelser bör, om utrymme ges, resorna även stå öppna för övriga förbund inom RikshCK).

Arrangemang av semester- och studieresor inom de nordiska länderna såväl som fortsatt medverkan för ökat utbyte av semesterfirare länderna emellan (åvilar också lokalföreningarna). Utflyktsresor inom Sverige. Teaterresor i samarbete med Skådebanan (inkvartering hos förbundskamrater). Kryssningar med Ålandsfärjorna etc. Arrangemang i mindre skala åvilar det lokala planet, medan de stora insatserna sker genom RHL eller annat förbund inom medicingruppen.

Krav på bättre ersättning vid resor till konvalescenthem

Idag betalar försäkringskassan endast reseersättning till närmarste konvalescenthem, säger centralorganisationen för hjärt- och lungsjuka i Malmöhus län i en motion som även Kristianstads läns centralorganisation instämmer i.

Föreningarna vill att reseersättning skall kunna utgå till det konvalescenthem som finns upptaget på läkarintyget.

Indexreglera bidragen vid AMU

Lars Birger Sund i Jönköping med instämmande av föreningarna i Jönköping föreslår att förbundsstyrelsen skall verka för ett indexreglerat utbildningsstöd för elever som genomgår arbetsmarknadsutbildning.

Lars Birger Sunds argument är följande:

Den 1 januari 1976 erhöles elever som genomgår arbetsmarknadsutbildning ett väsentligt förbättrat utbildnings-

stöd. Utbildningsstödet består av dagpenning, stimulansbidrag och särskilt bidrag. Bidraget utgår under 5 dagar per vecka och är återbetalningsfria.

Dagpenningen varierar mellan 80—120 kr/dag. Om eleven vid utbildningens början har rätt till ersättning från erkänd arbetslöshetskassa erhåller han ett stimulansbidrag med 10 kr/dag.

Om elev har fyllt 20 år men inte är medlem i erkänd arbetslöshetskassa blir ersättningen 90 kr/dag. Nedsättning av ersättningen sker om eleven har sjukpenning, pension eller livränta.

För många förbundsmedlemmar som kommer att genomgå arbetsmarknadsutbildning kan det medföra sämre villkor då han/hon inte haft möjlighet att vara medlem i erkänd arbetslöshetskassa och då erhålla ersättning med 90 kr/dag. När stödet genomfördes var det beräknat under hösten 1974 och våren 1975. Efter detta har vi haft en 10 %-ig inflation som medfört ökade levnadsomkostnader för elever som gå på utbildning.

För att garantera oförändrad köpkraft för elever som genomgår arbetsmarknadsutbildning bör utbildningsbidraget indexregleras.

Också Karin Karlsson i Stockholm vill att utformningen av bidragen vid AMS utbildnings- och omskolningsverksamhet skall uppmärksammas. Hon tycker dessutom att handikappörelsen skall bli representerad i de distriktsnämnder vid arbetsförmedlingarna som nu har inrättats som en försöksverksamhet i vissa län.

Hjärtränning i grupp bör startas över hela landet

I Malmö startades hösten 1974 en verksamhet med hjärtränning i grupp. Status har tidigare presenterat initiativet. Hjärt- och lungsjukas förening i Malmö tycker att resultatet blivit så bra, att RHL bör aktivt verka för att en sådan hjärtränning kommer till stånd överallt där man har möjligheter till det.

Denna form av träning fick ett mycket stort gehör bland de hjärtsjuka, konstaterar föreningen. Redan i starten fick vi cirka 100 nya medlemmar. Ökningen fortsätter i takt med nyutskrivningen av hjärtpatienter.

Glädjen och behovet av denna verk-

samhet kan utläsas i det intresse och den gemenskap som de hjärtsjuka finner i träningen.

Har man som vi sett hjärpträning i omedelbar anslutning till sjukhusvården och sedan kunnat studera samma personer i gruppträningen, framgår det klart, att den hjärtsjukas kondition har förbättrats.

Vi tror att hjärpträning i grupp har kommit för att stanna, och att man på många håll ute i landet, med lite hjälp, skulle kunna starta liknande verksamhet.

Alla skall kunna bli allergitestade

Ibland hör man att människor på grund av sin ålder vägrats allergitestning, säger Hjärt- och lungsjukas förening i Vetlanda och Sävsjö i en motion, där man föreslår att alla människor oavsett ålder ska kunna bli testade för sin allergi.

Nu senast var det en 56-årig man (astmatiker), som varit för gammal för testning. Visserligen ger den sk hudtesten inget utslag på personer, som är över 50 år, men det finns ju andra testmetoder. Förr överläkaren på Lungkliniken i Eksjö, dr Harald Nilsson, använde tex ögontest med mycket gott resultat. Dr Nilsson testade även personer, som var över 70 år. Vet man vad man reagerar för kanske man kan undvika ämnet ifråga och på så sätt få en drägligare tillvaro.

Bättre insatser krävs för äldre tuberkulossjuka

Jönköpingsortens konvalescentförening tar upp ett problem som märkligt nog inte uppmärksammas särskilt mycket tidigare. Det gäller de äldre lungsjuka. Ingen vårdinrättning vill ta emot en gammal tbc-patient, fastslår man.

Risken finns att vårdavdelningen kan få en patient som visserligen för tillfället är smittofri, men det kan vara tillfälligt. Läkarna och avdelningen tar icke emot en sådan patient. Vi har bevis för detta i Jönköpings län och vi

förmodar att det är enahanda även i andra län.

Vi har icke någon utarbetad plan på hur vården skall ordnas och lösas för i huvudsak de gamla tbc-sjuka efter utskrivningen från lungkliniken. De måste i många fall få fortsatt vård, kanske på en långvårdsavdelning. Socialstyrelsen bör i varje fall få kännedom om det verkliga förhållandet, även bristen på utbildade lungläkare, som nu alltmer ger sig tillkänna, säger föreningen avslutningsvis och vill att den kommande förbundsstyrelsen ska få i uppdrag att påtala hos socialstyrelsen och försöka få en snabb lösning till stånd.

Handikappade bör få billigare glasögon

För många handikappade och förtidspensionärer är det i dag ekonomiskt omöjligt att skaffa nya glasögon, skriver Oscar Fransson i Kalmar i en motion som tillstyrks av föreningen hjärt- och lungsjuka i Kalmar.

Dagspriserna på glasögon är nu 600 till 700 kronor per par, säger motionären och föreslår att myndigheterna skall kontaktas för att handikappade och förtidspensionärer skall få någon form av prisnedsättning vid köp av glasögon.

Alla skall ha chans till lämpligt jobb som är meningsfullt

Trygghetslagarna har i praktiken fått ett negativt resultat för våra arbetssökande villkorligt arbetsföra, fastslår Blekinge läns centralorganisation för hjärt- och lungsjuka i en stor arbetsmarknadsmotion. Trygghetslagarna uppmärksammas för övrigt i en gemensam motion från centralorganisationerna i Södermanland, Västmanland, Värmland och Örebro län.

Blekingeorganisationen kräver en annan tolkning av provanställningsbegreppet:

Som trygghetslagarna nu tillämpas har en villkorligt arbetsföra små utsikter att få ett arbete på den fria marknaden. En lagfäst kvotering av villkorligt arbetsföra inom näringslivet är inte heller önskvärd. Den skulle skapa barriärer mellan A- och B-laget.

Målsättningen bör alltid vara ge alla en chans, speciellt de udda grupperna, att genom provanställning finna lämpliga arbetsplatser. Den handikappade söker inte medlidande, utan en ärlig chans till meningsfull sysselsättning.

Det är därför angeläget att kongressen uttalar sig positivt och ger förbundsstyrelsen i uppdrag att kontakta arbetsmarknadens parter för att utverka en liberalare tolkning av provanställningsbegreppet.

De fyra mellansvenska centralorganisationerna vill att förbundsstyrelsen i samverkan med HCK skall försöka utröna, om farhågorna för att det efter trygghetslagarnas tillkomst blivit svårare för den enskilda människan med begränsat arbetsutbud att erhålla arbete, är berättigade.

Propagandan mot rökningen ger icke önskad effekt

Den propaganda, som RHL bedriver mot rökning (bryt rökvanan) ger inte önskad effekt, skriver centralorganisationen i Västernorrlands län i en motion, där de istället föreslår en koncentrerad propagandadrive.

Våra möjligheter att påverka vane-rökare att helt sluta med sin farliga last är nog tyvärr ytterst små, säger motionärerna pessimistiskt, men förmodligen riktigt.

Propagandan måste därför ändras till att få ett slut på rökningen på allmänna institutioner och näringsställen.

Informationen till allmänheten bör ske via radio och press, om vilka svåra problem rökningen är för många medicinskt handikappade. ■

**Rök inte
på
kongressen**

Många skolbarn svårt sjuka

Gunnar Nilsson skriver om skolans och skolhälsovårdens ansvar för barn med olika sjukdomsbesvär

Många skolbarn är kroniskt sjuka på olika sätt. Samarbetet mellan skolhälsovård och övrig sjuk- och hälsovård måste förbättras. Det ansåg åtminstone många vid ett symposium, anordnat på St Görans barnkliniker i Stockholm. För referatet svarar GUNNAR NILSSON.

I princip och på papperet ser väl allting bra ut när det gäller skolhälsovården. I praktiken är det så och så med den saken i vårt land, i många kommuner är bristerna påtagliga och kända.

Därom handlade inte det här symposiet, utan man uppehöll sig vid en redovisning av förhållandena och reglerna för barn i skolpliktig ålder som lider av allergisjukdomar, hjärtsjukdomar, diabetes, epilepsi och rörelsehinder.

Allergierna

1,5 procent av alla skolbarn har astma. Hösnuva är en allvarlig allergi som uppträder hos många barn med allergiska besvär.

Åtgärder man förordar är miljösanering, barn som rider eller som har hundar bör placeras så långt som möjligt från astmatiker eller barn som lider av hösnuva. En så dammfri miljö som möjligt bör eftersträvas. Här varnar man för den inskränkning av städningen som skett i skolorna under senare år av förment ekonomiska skäl.

I princip bör barnen vara med i gymnastiken och själva få avgöra hur mycket de orkar.

Hjärtsjuka barn bör också hänga med

Principen är att alla barn med något besvär bör eller skall försöka hänga med i en vanlig klass.

Läkarna anser att många fördelar talar för att det hjärtsjuka barnet skall placeras i en vanlig klass: Barnet slipper allt överbeskydd från föräldrars och syskons sida. Det får tillfälle till normal skolgång, ett led i den utbildning, som läkarna anser vara särskilt viktig och betydelsefull för det hjärtsjuka barnet. Man ställer alltså kravet att ingen särskild hänsyn än den som betingas av sjukdomen skall tas för hjärtsjuka barn, och läraren bör ägna barnet särskild omtanke utan att övergå till att överbeskydda. Barnet kan nämligen delta i alla fysiska aktiviteter, om man bara låter det självt avgöra vad och hur mycket det orkar. Fysisk inaktivitet bedöms ofta som mer skadlig än aldrig så våldsamma kroppsansträngningar.

Liksom barn med andra kroniska sjukdomar är en riktig yrkesvägledning av stor betydelse. Det är viktigt att det handikappade barnet bereds möjlighet till en väl avpassad utbildning till yrken, som passar barnet just med tanke på handikappet. Vid symposiet framkom tanken på att kroniskt sjuka barn skulle få företräde till vissa yrken.

Diabetes

Antalet barn med diabetes förefaller ha ökat med åren, från 1,4 promille 1960 till 2,2 promille 1973.

För diabetikerna är en riktigt sammansatt kost liksom fysisk aktivitet och en anpassning till barnens behov från skolans sida viktig.

Individuellt yrkesval och särskilt stöd till diabetikerbarnen förordas särskilt. Särskilt viktigt är det att lärarna är medvetna om att diabetikerbarnen kan avvika mentalt liksom att lärarna ger akt på barnen och i tid kan spåra andra sjukliga förändringar genom att iaktta barnens utseendeförändringar och allmänna konstitution. Det tycks bli allt vanligare att diabetes förekom-

mer hos barnen efter det att puberteten inträtt.

För barn med epilepsi är det kanske särskilt viktigt att lärare och elever blir riktigt informerade om vad sjukdomen innebär.

Att i tid upptäcka symtom på epilepsi hos som friska ansedda barn kräver information och naturligtvis uppmärksamhet från lärarnas sida. En elev, som haft ett anfall får inte sändas hem ensamt.

Gymnastik på höjd och kollektiva skolbad är något man avråder från.

I informationen till lärare och elever tillråder man klarspråk och öppenhet och det är förmodligen ingen nyhet när man påpekar att både föräldrar och elever ofta är ambivalenta i sin attityd.

Integrationen

Barn med lätta rörelsehinder kan undgå att upptäckas. Vad man eftersträvar för alla rörelsehindrade barn är en integrering med friska barn i "vanliga" klasser. För svårt rörelsehindrade barn har särskilda sk rh-klasser inrättats. Man söker dock undvika särbehandling och lämnar istället en betydande hjälp till hemmen.

Ja, så ser det i stort sett ut för de handikappade barnen. Behövs det dock inte ett utökat stöd från samhällets sida för att de välförståndiga integreringstankarna inte bara skall stanna på papperet. Det stödet borde då ges både till det sjuka barnet, till föräldrarna och andra som skall göra det möjligt för barnet att en dag bli vuxet och på så goda villkor som möjligt delta i den inte sällan hårda kampen för tillvaron.

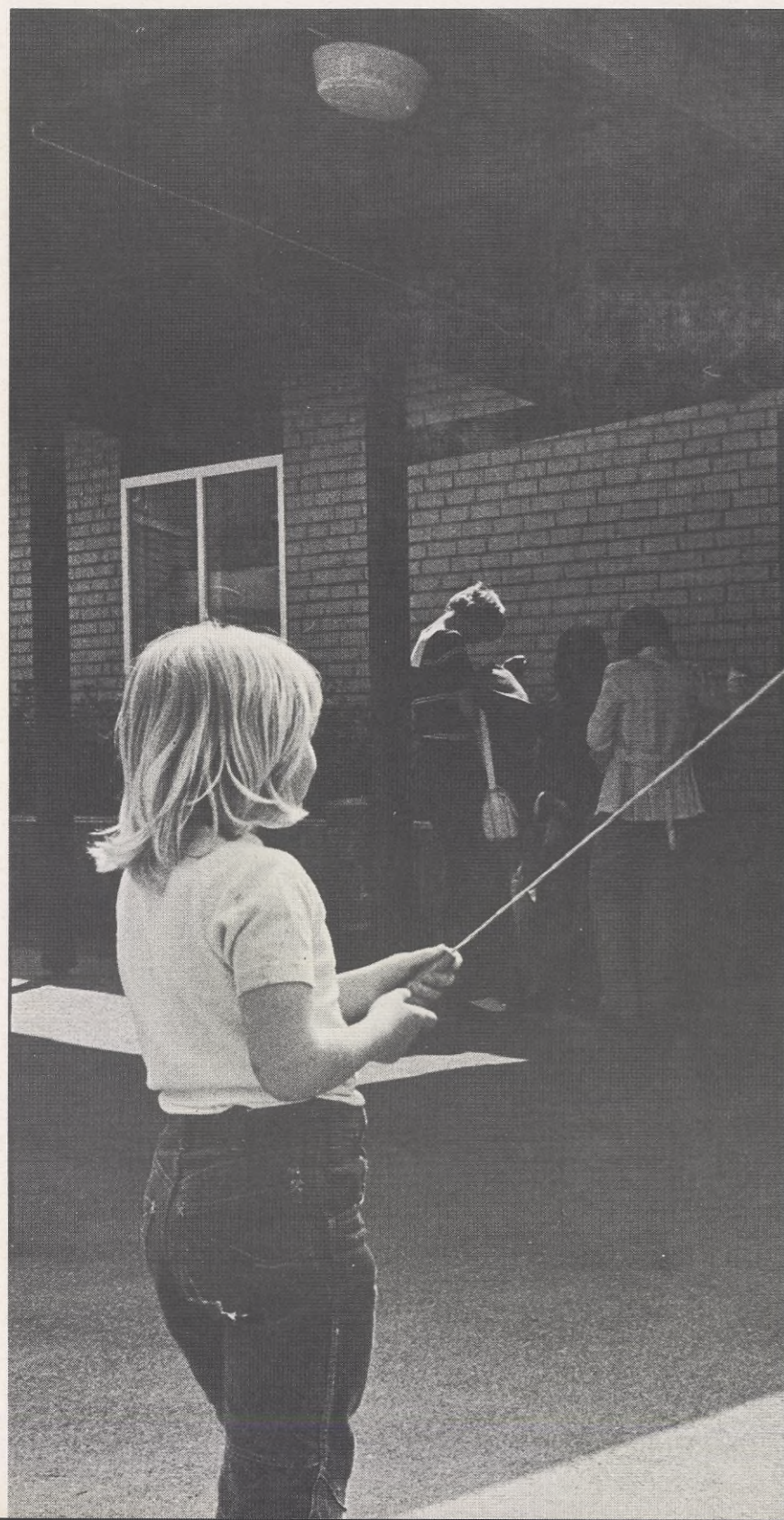
Är det inte också väl malplacerat från samhällets sida att dra in på skolstämningen och därmed få fler allergiker och också uppsåtligt riskera barnens hälsa? Är inte en dåligt städad skollokal just en sådan obehaglig tröskel som det ofta känsliga handikappade barnet bör förskonas från? Är inte en god miljö också viktig i det stora sammanhang som man numera kallar mentalhygien!

**TÄNK PÅ
HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS
BLOMSTERFOND**

Postgiro 95 00 11 - 7
Bankgiro 573 - 4090

Hej Olof Palme jag tycker ni ska senka priserna

Så skriver en sjuårig flicka till Olof Palme — inte rätt stavat men klart uttryckt
Rune M Lindgren har utgått från boken "Post till Palme" och kräver klartext av oss

Barn uttrycker sig vanligt enkelt, rakt och rättframt:

"Hej Olof Palme jag tycker at ni ska senka priserna eler höja lönerna, altsö antingen höja lönerna eler sengkä priserna".

Så skriver Eva, 7 år i boken "Post till Palme", en bok som är en brevsamling. Den presenterar ett urval av de brev Olof Palme har fått från barn och ungdomar.

Det är viktigt att vi — barn som politiker — talar klartext! Men vardagsprosan är inte särskilt flitigt brukad i vår vardag.

Det är för all del, i en del sammanhang, nödvändigt att gå lite utanför Evas direkta enkelhet. Men det är inte nödvändigt att krångla till svenskan, till den milda grad att den inte längre fungerar som kontaktmedel.

Särskilda ordlistor

Följdverkningarna är kända. Såväl LO som SAF har ju tvingats utge särskilda ordlistor som förklarar ord och uttryck som B-listeförhandlingar, löneglidning, offentliga sektorn, strandning, solidarisk lönepolitik, prolongering etc. Att inte minst avtalssvenskan är ett svårhanterligt språk bekräftar ju också en motion till Grafiska fackförbundets kongress för inte så länge sen. Förbundsstyrelsen skall, krävde man då, verka för att avtalets texter utformas på ett sådant sätt att de klart och tydligt redogör för avtalets mening.

Nya alfabet

Det är desto viktigare att vi får ett begripligt språk som gruppen politiskt fattiga tenderar växa.

Påståendet må verka tillspetsat — men blä Skolöverstyrelsens skä Alfa-vuxutredning visar att något som ser ut som en nyanalfabetism är på väg i Sverige.

Vi har på senare tid fått en hel del chock- och larmrapporter om en tillväxande grupp språkligt handikappade elever i våra skolor.

Skolöverstyrelsen slår fast:

Drygt 100 000 vuxna svenskar kan inte läsa och skriva tillräckligt för att kla-

ra sig i samhället. De kan inte fylla i en blankett. De kan inte läsa ett kontrakt. De har inte större kunskaper — säger alltså SÖ — än en normal elev i årskurs 6. Tiotusentals elever som lämnar grundskolan står på samma låga kunskapsnivå, många på lägre nivå.

Skolöverstyrelsens fakta kan sidställas med de fakta som Låginkomstutredningens betänkande Politiska resurser gav; det är faktaredovisningar som sammanfaller.

Det politiska latinet

Lars Ulvenstam skrev en gång:

Ska det politiska latinet ohejdat få fortsätta breda ut sej kan det hända, en dag, att ingen lyssnar.

Alltfler, inte minst politiker, formulerar sig emellertid med kylig svalka och återhållsamhet.

Det är långt emellan de raka och direkta orden.

Den samhällsdebatt, den politiska debatt, som pågår i vårt samhälle förstås följdriktigt av få, av alltför få.

Ibland kan det hända att det känns som om Eva, 7 år, kan lära oss något.

Än en gång, den självklara reservationen bör göras att vi naturligtvis inte skall eftersträva något utslätad populärsvenska.

Vad det handlar om är att vi måste skala bort det onödigt tillkrånglade språket.

Erik Wellander har tex sagt: De främmande orden skapar inom vårt folk en klasskillnad som på goda grunder känns kränkande, helt onödig som den är. Jämlikhet bör eftersträvas även på språkets område.

Deponeringsanläggning?

Vi behöver inte kalla en soptipp för deponeringsanläggning, en avloppsledning för recipient, arbetslös för friställd osv.

Vi behöver inte heller handfallet acceptera varje försök att "rationalisera" vår tillvaro. Ta den skä numeriska datumangivelsen som exempel. Vi ska inte bara numrera numera. Vi rekommenderas också att skriva 1975-10-13 istället för den 13 oktober 1975.

Bertil Molde har sagt vad som bör sägas om dylika påfund i uppsatsen Irrationell rationalisering i tidskriften Språkvård:

Man kan fråga sig, skriver Molde, för vem det nya systemet är rationellt när det uppenbarligen är så besvärligt för många, både för dem som använder det och för de långt flera som tvingas tolka dateringar av denna typ. Sådana förändringar kan inte på allvar kallas rationalisering. De visar snarare ett förakt för mottagaren och en allmän okunnighet om den språkliga kommunikationens villkor.

De allra flesta konstigheter i det offentliga samtalet har sin grogrund i "ett förakt för mottagaren och en allmän okunnighet om den språkliga kommunikationens villkor"!

Ett fjärrspråk

Göran Palm, författare som ställde sig på verkstadsgolvet ett år och som rapporterat om den tiden i blä "Bokslut från LM", formulerar sig helt invändningsfritt när han påminner:

Det vi dagligen hör av tal i Sverige är starkt skriftspråkpräglad. Skriftspråket, experternas språk, upplevs emellertid av vanligt folk som en främmande värld, ett fjärrspråk.

Han poängterar också, på grundval

av sina erfarenheter från verkstadsgolvet att arbetarna värnar sitt eget tal, slår vakt om rätten att därigenom vara sig själv. Man lever i en samtalsgemenskap som man inte vill se styrd eller förgiftad av den tryckta eller stencilerade skriftspråkskultur, utan ansikte, utan röst, som sköljer över dem ovanifrån, både på verkstan och fritiden.

Där talet härskar

För mig som författare, skriver Palm, var det en lisa och ett reningsbad att efter år av daglig nötning mot alla de debattspråk, agitationsspråk, utredningsspråk och mötesspråk som hör en officiell roll till plötsligt hamna i en språkmiljö där talet självklart härskade över skriften.

När en arbetare eller arbeterska plötsligt ställt sig upp och talat har han upplevt det som om en människa framträtt bland idel diskussionsmaskiner och professionella mötesledare. Inser man inte då att det inte är arbetarnas talspråk det är fel på så har man rika möjligheter att göra det på en verkstad, summerar Palm. "En klyfta av stumhet gapar mellan den officiella kulturens metalliskt klingande expertdebatter och de trevande meningsutbyten mellan människor som dagligen pågår på den andra sidan." ■

Varje pacemakerbyte kostar 10 000

Forskning skulle kunna nedbringa kostnaderna, säger A Larsson landets förste pacemakerbärare, i en motion till RHL-kongressen

Arne Larsson, Stockholm, har i en motion till årets kongress lagt fram en rad förslag om pacemakervården. Arne Larsson kan tala med sakkunskap. Han har haft pacemaker — batterihjärta — i nitton år och upplevt alla de problem som hör ihop med detta. Status återger motionen i ett något redigerat skick.

Antalet pacemakerbärare inom Stockholms län överstiger nu 1 000 personer. Förundersökning av hjärtfel som följd av inoperation av pacemakers, rutin-kontroller efter inoperation samt operationer i samband med batteribyte (eventuellt kabelbyte) sker nu på 2 st kliniker, Karolinska sjukhusets thoraxklinik och Serafimerlasarettet. Dessa sjukhus är redan nu överbelastade när det gäller vårdkonsumtion och underbemannade när det gäller vårdpersonal. Sjukhusen är undervisnings-sjukhus, vilket medför att all vård även den medicinska övervakningen efter operationer sköts av sjukhusen.

Snabb teknisk utveckling

Den tekniska utvecklingen inom pacemakersektorn är så snabb att klinikchefer och specialläkare måste avsätta mycket tid för att tillgodogöra sig alla nyheter, detta är enda förutsättningen för att ge patienterna den bästa och för huvudmannen den prisbilligaste lösningen på sikt.

Klinikcheferna på medicinavdelningarna får "anhålla" hos klinikcheferna

på de kirurgiska avdelningarna att få pacemakers inopererade. Då allmänkirurgsidan på ovannämnda kliniker redan är överbelastade genom att ett stort antal kirurgtjänster indragits och de tidigare specialkirurgerna för pacemakersinläggningar helt indragits och överförs till annan kirurgi, finnes ju alla möjligheter till missförstånd, där patienten får sitta emellan. Inläggning av en dosa och kabel måste ske på mycket kort tid och operatören måste vara en god "elektriker" dvs. att skala elkabel och effektivt draga till kabelförskruvningar, mäta "friskevården" med ett elektriskt instrument, osv. Allt detta måste ske på nolltid. Det gäller minuter då hjärtsvikt förekommer vid dosbyten.

Inga särskilda läkartjänster

De läkare som nu genomgår utbildning inom pacemakerkirurgi måste för att erhålla fasta tjänster söka sig över till andra kliniker då några särskilda tjänster ej finns att tillgå till de berörda sjukhusen.

Beträffande pacemakerfrågan ligger bl a Lund före Stockholm med personalresurser och intresse för forskning m m. Stockholms län bör ägna pacemakerfrågan stor vikt innan en katastrof uppstår, vilket nu redan är fallet under nätter, helger och semestertid.

Fanns ej kirurger

Jag har själv upplevt att det på en av klinikerna år 1974 ej fanns kirurger och transporterades därför till nästa

klinik, där operation genom tidsförse- ning försvårades och tog en tid av 4—5 timmar.

Batterihjärta i 19 år

Jag har haft batterihjärta i 19 år då motionen behandlas och genomlevt alla problem på sjukhus, säger Arne Larsson och föreslår att

● Pacemakerklinikerna renodlas och förstärkes med en fast avdelningsläka- retjänst på medicinavdelning och en fast avdelningsläkaretjänst på kirurgi- avdelning. Nuvarande klinikchefer med stor erfarenhet inom pacemakervården bibehåller sina tjänster och dessa sam- manslås ej med andra avdelningstjän- ster som tydligen är på förslag.

● Patienterna som skall opereras före operationen får ordentlig information om vad som skall ske genom att få kontakt med kirurg- och narkosläkare som gemensamt ansvarar för operati- onen. En operation medför ofta en stark psykisk påfrestning och all information är nödvändig för den enskilde. Oftast sändes patienten till operation med ett minimum av information om vad som kommer att hända.

● En forskningstjänst på medicinska sidan och en liknande tjänst på kirurgi tillsättes. Innehavarna av dessa tjän- ster skall även undervisa och tillsam- mans med Socialstyrelsen utöva kon- troll av pacemakertillverkarnas pro- dukter.

4 800 pacemakerbärare

F n har Sverige ca 4 800 pacemaker- bärare, varav inom Stockholms län ca 1 200.

Varje pacemakerbyte kostar ca 10 000 kr. Till detta kommer efterkontroller vilket tillsammans gör en minimikost- nad på ca 15 000 kr per patient och en kostnad för landstinget per år med ca 12 milj kr. Forskning inom området skulle säkerligen kunna nedbringa de direkta kostnaderna och framför allt medföra en bättre och effektivare vård för pacemakerbäraren. ■

Ett tryggt stöd i en svår stund

Stockholms

ELDBEGÅNGELSEFÖRENING

Ombesörjer både eldbegängelse- och jordbegravningar. Utan enskilt vinstintresse.

Huvudkontor: Sveavägen 116 vid Odengatan 15 16 60
Söder: Ringvägen 127 40 58 59 eller 40 58 76
Folkungagatan 104 (vid Renstiernasgatan) 43 66 17

Kungsholmen: Hantverkarg. 28
(AB Öhmans begr.byrå) 53 33 75
Östermalm: Valhallav. 143 63 40 61
Handen: Källv. 20 B 777 22 10
Märsta: Ombud. Stationsg. 3 0760/150 90

Sollentuna: Sollentunav. 118 96 26 25
Hägersten: Blommensbergsv. 127
vid Hägerstensv. 18 65 00
Järfälla: Ombud fru G. Hahn 0758/108 00
Göteborg: Chalmersg. 21 031/20 21 30

Rådgivning och dödsfallsanmälan efter kontorstid 08/51 91 00

Nu slipper du rök i maten

I slutet av maj införde Trafikrestauranger sin nya reform. Serveringsvagnarna skall vara rökfria. Askfaten ersätts med blommor. Över 75 % av tågresenärerna vill sitta i rökfria kupéer, detta enligt SJ:s platsbokningsstatistik.

AB Trafikrestauranger kommer att göra serveringsvagnarna rökfria. Reformen införes sista veckan i maj.

— Vi har hittills försökt tillgodose våra gästers önskemål om rökfritt i serveringsvagnarna genom att reservera vissa bord för icke rökare, säger che-

fen för AB Trafikrestaurangers tågservice, Per Thorsell. Med våra begränsade utrymmen har vi, när gästerna är många, emellertid haft svårt att hålla dessa bord rökfria.

Det blir under mottot: "Nu blommar askfaten" som TR nu erbjuder sina gäster på tågen en rökfri miljö. Majoriteten av SJ:s resenärer — över 75 procent — vill idag sitta i rökfria kupéer.

Vi hoppas på förståelse från rökarnas sida när vi genomför den här reformen, säger Per Thorsell. Vi är övertygade om att det stora flertalet av våra gäster — såväl rökare som icke rökare — kommer att uppskatta att sitta i den rökfria och därmed friskare luften när de äter i TR:s serveringsvagnar.

RHL önskar Trafikrestauranger lycka till. Det är ett rimligt krav att få äta i en giftfri miljö, liksom det måste vara ett nödvändigt krav för personalen att få arbeta i en rökfri arbetsmiljö.

Nya regler för blästring

Endast kvartsfritt blästringemedel får användas vid manuell blästring (fristråleblästring). Det fastställer arbetarskyddsstyrelsen i meddelande 1976:13. Ersättningsmedel för den kvartshaltiga sand som används är bla stålsand, olivinsand, aluminiumoxid, glas och metallurgiska slagger.

Vid blästring med kvartshaltig sand uppstår stora mängder damm. Detta innebär risk för silikos hos den som arbetar med blästring. Undersökningar har visat att vid sk fristråleblästring med kvartssand är dammängden ofta långt över gällande hygieniska gränsvärden.

**Rökfria
resor
minns man
bäst**

Vid Harrison Hot Springs i västra Canada kan man fylla swimmingpoolen med vatten från de mineralrika källorna i bergen.

Rekreationsresa med Reso till Canada

Reso erbjuder RHL:s medlemmar en rekreationsresa till Canada. Priset blir 3 995 kronor. Det låter mycket men är ett förmånspris. Det ordinarie priset ligger på ca 6 000 kronor.

10 dagar i Canada

Avresan sker den 8 oktober med hemkomst den 19 oktober. Resan går till västra Canada, närmare bestämt till Harrison Hot Springs i British Columbia.

Priset är räknat per dubbelrum. För enkelrum tillkommer 500 kronor. Resan kan inte subventioneras av RHL.

Hotellet heter Holiday Inn

Holiday Inn, Harbour, Vancouver är modernt, luftkonditionerat, har swimmingpool och bastu. Det ligger vid Harrison Lake i en fin omgivning för kurortsvistelse. Trädgårdar och promenadstigar utefter sjön.

Man flyger från Arlanda via Amsterdam till Vancouver och vidare till

Harrison Hot Springs med buss. Vancouver ligger vid Stilla Havet. Från Vancouver till Harrison Hot Springs är det ca 13 mil.

Antalet resenärer blir 30 plus en färdledare från Reso.

De som är intresserade av att resa till Canada kan anmäla sig till RHL, Box 3196, 103 63 Stockholm eller per telefon 08/23 15 30. Bengt Dahlström lämnar närmare information och tar emot anmälningar.

STATUS BILDKRYSSEN

PLACERAS I UGNEN										
KÄNNER DET INOM SIG				SNÄGARE ELVA I GÖTET					NÅGOT ATT HÄFTA MED	
						RUNT I BILEN TOG BOVAR FÖRR				VAPEN I ARMEN TRÄFFAR
PÅ ETT HÖGRE PLAN	AME- RI- KA			BRUKAR HA SITTF- PLAT- SER						
BRUKAR HACK- KYCK- LING	LEG I MJUGG SIFFROR							LÄGGS MOMSEN SPRICKA SÖNDER		BUSKE
				ÄR MÅNGEN PROFES- SOR		DRÖJT MÖRK I USA				
TILLTAL		KAR- TONG		KAN STICKA TILL			SES I BLINDO	HUVUD- STAD		LIERAT
TAR VI I BÖLJAN				IN- GÄR I G.T.						
UPP- TRÄDA	ENKEL FAR- KOST		BLIR DET OM VÄREN LÖSS						VARUHUS UNDER HOVEN	
EN SOM HÖRS	FLOD HÄF- TIG			ÖNAGET YTA			TA EN TUR FÖRE- MÅL			INGEN UNDAN- TAGEN
LÄS- NING						HÄNGER HOP MED LUCIA NATTSLAG				
								BRUTEN	SÄGER VI OF- TARE ÄN FÖRR	GÅR RE- PRISEN
ROLF ULLMÄN SÄTTA UT KUNGEN		SOM GRÖ- BIA- NEN								GRABB I SÄDLAN
				DANSK POJKE			TALA VART FÖR			

nr 6

Namn

Adress

Postadress

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, 103 63 Stockholm, tillhanda senast den 10 aug. och tävlingsbrevens skall vara märkta "Bildkrysts nr 6".

Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 50, ett på 25 och ett på 15 kronor.

Pristagarnas namn meddelas i Status septembernummer.

Här är RHL-kansliets folk

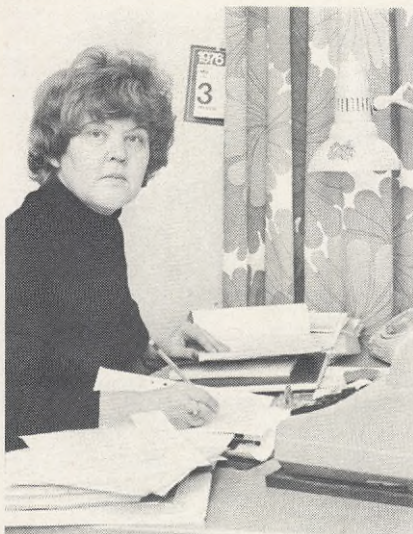
En kort presentation i ord och bild av personalen på Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka

David Bagares gata 3 är inte något vackert hus i centrala Stockholm, men Gunnel Jillger och Lilly Ragne har gjort ett trivsamt arbetskörn en trappa upp. Gunnel har hand om rekreationsresor och konvalescenthem, Lilly svarar för kassan och bokföringen.

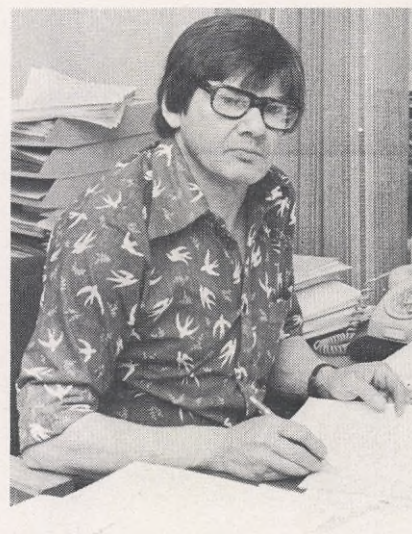
Hans Persson och Sivert Klasson är det inte lätt att finna samtidigt på förbundskansliet. Hans och Sivert organiserar förbundsstudier, dess kurser och konferenser...

Sylvia Jaanson kan ge er tur i livet för hon har hand om riksförbundets stora lotteri. Hon är van vid julhälsningar eftersom hon också jobbar med Status julnummer.

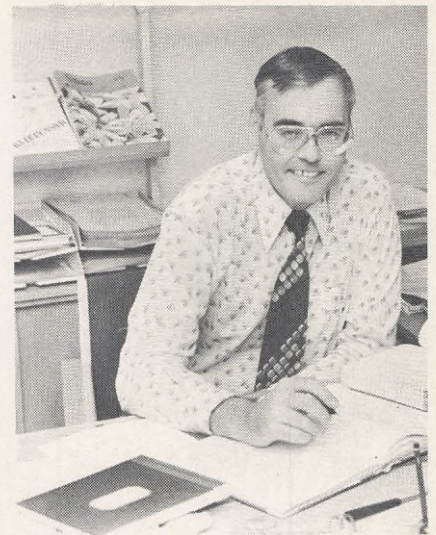
Flora Larsson vet att man flyttar ofta i Sverige för hon har hand om Status prenumerationer och skriver ut många adressändringar per år.

... och det betyder att de reser mycket i landet. Sivert är också kontaktmannen på förbundet med föräldraföreningens medlemmar. För att klara det hela har de hjälp av Eva Bergendorff.

Kristina Ståhlberg är förbundets röst för det är oftast hon som svarar när ni ringer till förbundet. Margareta Ek ser till att det blir snygga brev om ni vill ha brevsvår från förbundet.

Bengt Dahlström omgiven av kvittenser, Status, dagböcker och kassaböcker, håller hårt i pengarna. Men så har han jobbat på bank tidigare. Kamrer i RHL sen fem år tillbaka.

Tord Axelsson i sin vanligaste arbetsposition. Södertäljefantast i ishockey därför att han råkade födas i Östertälje, mannen som gjort landets kortaste spelarinsats i elitserien i ishockey. Förbundssekreterare i RHL sen två år tillbaka, men med ett långt aktivt arbete på olika plan tidigare i förbundet.

Eva Bergendorff förvandlar studiekonsternas vilda planer till snygga kursscheman.

Det beror inte på Einar Jacobsson och Glenn Svensson om brev och paket inte kommer fram till er i tid.

Föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn har kommit igång bra

I maj 1975 bildades föräldraföreningen för hjärt- och lungsjuka barn. Ett ambitiöst målsättningsprogram antogs med sikte i första hand på medfödda hjärtfel. Föreningen är ansluten till RHL som stod fadder och vars resurser även fortsättningsvis är av väsentlig betydelse för verksamheten. Efter ett år, som till största delen ägnats åt att sprida kännedom om föreningen i hela landet, kunde man den 21 mars avhålla sitt första årsmöte, rapporterar ÅKE GYLLENSWÄRD, styrelseordförande sedan föreningens bildande.

Detta hade förlagts till Ädelfors moderna folkhögskola utanför Vetlanda och samordnades med en week-endkonferens vars huvudtema var: Familjen och det kroniskt sjuka barnet. Drygt 30-talet föräldrar hade hörsammat inbjudan.

God kontakt viktig

Lördagen började med att docent Bengt Eriksson från Göteborg talade om fysisk träning i allmänhet men han ägnade givetvis barn med hjärtfel särskild uppmärksamhet. Han framhöll att i allmänhet har musklerna större betydelse än hjärtat för träningsresultatet. Här som i andra sammanhang föreligger mycket stora individuella skillnader vilket bl a avläses i att vissa barn med inte alltför svåra hjärtfel kan nå bättre fysisk kondition än andra som är helt utan hjärtfel. Daghem-

mens, förskolornas och skolornas handhavande av sjuka och handikappade barn som allt mer integreras i normalgrupper diskuterades ganska ingående. Det framhölls hur viktigt det är med god kontakt mellan institutionerna och föräldrarna respektive den behandlande läkaren så att hjärtsjuka barn inte i bästa välmening onödigtvis skyddas vilket kan medföra dåliga relationer till kamraterna och för dålig träning. Skolgymnastiken ägnades i detta sammanhang speciellt intresse.

Lyssna på föräldrarna

Att barnen måste bedömas mycket individuellt med hänsyn till sina förutsättningar och arten av hjärtfel underströks kraftigt. Det gavs rikliga tillfällen till frågor och diskussion och därvid framfördes från flera håll att lärare, daghemsföreståndare m fl måste lära sig att lyssna på föräldrarna när det gäller frågor om barnens prestationsförmåga, kostförhållanden m m. Det bör ju ändå vara föräldrarna som har den bästa kunskapen om sina barn.

Problem inom familjen

Efter lunch vidtog under ledning av bitr. överläkarna Berit Lagerheim och Lars Norén från Danderyd en ingående presentation av och diskussion kring problem inom familjen orsakade av barns kroniska sjukdomar eller handikapp. De framhöll att entydiga resultat från olika håll i världen visar att sådana problem är både större och vanligare än läkare och även föräldrar ofta har klart för sig. Ett tecken på

detta är att skilsmässofrekvensen är högre än i genomsnittsbefolkningen. Problemen drabbar såväl föräldrar som syskon som kan uppvisa en omfattande flora av såväl psykiska som kroppsliga symtom. De flesta av dessa problem bör kunna förebyggas om man bara är medveten om dem och tar sig an frågorna i tid.

Svårt finna patentlösningar

Barns normala utvecklingsfaser och vanliga problem i samband med dem genomgicks och man pekade på de extra påfrestningar som tex svårt hjärtsjuka barn kan åstadkomma i de olika perioderna såväl för omgivningen som för sig själva. Med denna bakgrund gjordes sedan grupparbeten kring frågeställningar som: Vill föräldrar bli påtvingade psykologisk hjälp? Förberedelse av barnet före operation, speciella trotsproblem hos hjärtsjuka barn respektive deras syskon. De livliga diskussionerna i grupperna talade tydligt för att hela detta ämne i hög grad var aktuellt och självupplevt.

Så småningom redovisades gruppernas arbeten och det föranledde ytterligare livlig diskussion. Några patentlösningar kunde man givetvis inte komma med men det kändes i luften att många av de närvarande fått hjälp på vägen i sina frågor och problem. Diskussionen fortsatte man och man emellan under hela kvällen då också föreläsarna stannade kvar och stod till förfogande.

Echokardiografien

Söndagsmorgonen började med att docent Nils Rune Lundström från Lund presenterade echokardiografen som han på ett lättförståeligt sätt placerade in i sitt sammanhang inom hjärtdiagnostiken. Denna ofarliga och oblodiga metod kan tyvärr inte annat än i begränsad omfattning ersätta hjärtkateterisering och angiokardiografi. I många fall kan den dock tillföra ytterligare

kunskap utöver dessa metoder, som kan ha betydande praktiskt värde. Eftersom massmedierna i entusiastiska ordalag beskrivit hur epokgörande denna apparat är med vilken man nu skulle kunna slippa ifrån de gamla jobbigare undersökningarna var det utomordentligt värdefullt att få en sakkunnig information, även om den grusade en del förhoppningar.

Föreningen utvecklas

Så vidtrog själva årsmötet, där det gavs riklig tid att diskutera verksamhetsberättelsen och i samband därmed det kommande årets aktiviteter. Särskilt vill man satsa på utvecklingen av lokalavdelningar och samarbete med barnhjärtstationerna runtom i landet. Man efterlyste också mer kuratorsinsats och enhetligare linjer för vårdbidrag.

Det inte minst viktiga med denna konferens var den väl tilltagna tiden för informella kontakter mellan de olika deltagarna i samband med måltider och pauser. Det gav ett ömsesidigt utbyte för föräldrar å ena sidan och deltagande läkare, kurator, psykolog och representanter för RHL å den andra. Det var en nöjd skara som skildes åt på söndageftermiddagen i en känsla

av att ha använt sin week-end mycket väl och fylld av goda ambitioner att arbeta vidare för att ge fler föräldrar del av den typ av utvecklande gemenskap som föräldraföreningen kan bjuda.

Ställ nu politikerna till svars sa Widegren i Jämtland

Ett 30-tal av medlemmarna i Föreningen Hjärt- och Lungsjuka i Z län samlades under veckoslutet 3-4 april på Åkersjöns fjällhotell.

På lördageftermiddagen informerade vår förbundssekreterare Tord Axelson om "aktuellt i förbundsarbetet". Han berörde behovet av en ökad ordinationsrätt beträffande tekniska hjälpmedel till handikappade, personalsitua-

tionen vid våra sjukhus och inte minst kravet på ökade möjligheter för de arbetshandikappade att kunna erhålla en lämplig sysselsättning. Vi måste även få politikerna att inse värdet av den verksamhet som handikapporganisationerna bedriver, de ekonomiska anslagen som idag lämnas är allt för små, för att våra organisationer skall kunna aktivt medverka i samhällsarbetet.

Årsmöte

På söndagen hade föreningen sitt ordinarie årsmöte och i sitt hälsningsanförande beklagade ordföranden Sven Widegren att de kommunala handikappråden icke blivit vad man hoppats av dem, de kunskaper och den erfarenhet som finns hos många av ledamöterna från handikapporganisationerna har icke tagits till vara. Vi har valår i år och vi har nu anledning att ställa våra politiker mot väggen och ställa krav på åtgärder som tillgodoser de handikappades intressen, slutade han.

Över 300 medlemmar

Ur verksamhetsberättelsen kan blä noteras att antalet medlemmar uppgår till 348, varav 55 är hjärtsjuka. Ett fler-

NY AKTUELL socialkatalog!

Har du inte fått någon så ring försäkringskassan så kommer den med posten.

UTGIVEN AV
SOCIALDEPARTEMENTET

RIKSFÖRBUNDET
FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA
och

FÖRENINGEN FÖR
HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

I ÄLVSBORGS LÄN

hälsar

kongressledamöter och gäster

välkomna

till RHL:s 21:a kongress

på Grand Hotell i Borås

den 2—4 juli 1976

tal av föreningens medlemmar har deltagit i olika studiecirkel och kurser anordnade av de olika studieförbunden.

Verksamhets- och revisionsberättelserna godkändes och lades till handlingarna och ansvarsfrihet beviljades.

Till styrelse valde man följande: ordf. Sven Widegren, kassör Gunnar Lögdberg. Övriga ledamöter: John Gärdin, Edvin Backman och Per-Emil Ericsson. Som ombud till kongressen valdes Gunnar Lögdberg.

Givande med gemenskap över gränserna

Lördagen den 20 mars var lokalföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Kiruna inbjuden till Gällivare-Malmbergets lokalförening.

Denna dag, som för Norrlands del var enastående fin med klar himmel och flera plusgrader, företog lokalföreningen i Kiruna en bussresa till Gällivare och Malmberget. Under bussfärden hade vi även trivsamt underhållning, ett pensionärspar som spelade dragspel och gitarr och sjöng visor, muntrade upp stämningen i bussen betydligt.

Ett uppehåll gjordes under resan, för att de som ville röka skulle få tillfälle därtill. Samtliga tog dock tillfället i akt att få njuta av det ljuvliga solskenet en stund. Därefter avhölls medlemsmöte i bussen, innan resan gick vidare till Gällivare och Björnfällan på Dundret. Det tycktes vara en mycket angenäm upplevelse för alla. Vi hunno även göra ett kort besök vid Samernas marknad i Gällivare.

Efter detta var tiden inne att uppsöka Gällivare-Malmbergets lokalförening. Vi blev mycket hjärtligt mottagna. Först serverades kaffe och landgångar. Sen blev det underhållning i många olika turer, allsång såväl som soloupptredanden, både med sång och instrumentalt, samt lekar, ej att förglömma den jättefina orkesterföreningen har tillgång till. Och till denna fina musik dansades det även med liv och lust i flera timmar.

Vid hemfärden var alla överens om, att sådana trevliga kvällar skulle vi behöva ha oftare, och att detta trevliga utbyte över kommungränserna får vi helt enkelt inte sluta med, utan hellre försöka utöka.

A. K.

Studierna livliga i Luleå

Föreningen för hjärt- och lungsjuka i Luleå har under våren 1976 haft fyra studiecirkel igång.

Grundkurs i finska språket har varit både på dag- och kvällstid. Annali Larsson har varit ledare för båda. Svårt men roligt ändå ansåg alla.

Även bildvävning var en uppskattad cirkel som hölls på dagtid. Cirkelledare var Dagny Sunnerö.

Familjelagen hölls på dagtid och hade 11 deltagare. Denna cirkel var intressant och givande och diskussionens vågor gick höga ibland. Handledare var Elsa Fransson.

Glädjande är att vi redan nu fått anmälningar till höstens cirkel. Vi skall bland annat läsa "Aktiv medlem - Vår trygghet".

Elsa Fransson

HCK trycker hårt på behovet av personlig service

De som har den största nyttan av stormarknader och rationella, stora självbetjäningsbutiker, är de som har de största resurserna. För många handikappgrupper är personlig service och bra information en grundläggande förutsättning för att kunna handla själv. HCK instämmer därför i utredningens förslag att samhället måste få möjligheter att styra utvecklingen. Vi måste få möjlighet att påverka också den samhällsservice som är kommersiellt dikterad, säger HCK i sitt yttrande över utredningen om samhället och distributionen.

HCK anser att utredningens förslag om etableringsavgifter och tillstånd inte är tillräckligt långtgående. För att de

mindre och näraliggande butikerna inte ska konkurreras bort av stormarknaderna måste etableringsavgifter och tillståndsprövning kombineras med ett aktivt stöd till om- och nybyggnader av närbutikerna. Detta är så mycket viktigare som många av de kvarvarande närbutikerna är mycket dåligt tillgängliga för många handikappade och oftast helt otillgängliga för rörelsehindrade.

HCK menar att utgångspunkten för resonemang om vilka slags butiker vi ska ha måste vara att man anser att tillgången till butiker betraktas som något av en rättighet. Så långt som det är möjligt ska utgångspunkten också vara att alla ska få tillfälle att handla själv. Utredningen föreslår att hemsändningsservice kan vara ett alternativ till att handla själv. HCK vänder sig starkt emot detta förslag: Hemsändning är ett bra komplement, men kan aldrig tillåtas som ett alternativ, kan aldrig tillåtas få sänka ambitionsnivån, när det gäller att göra alla butiker tillgängliga för alla.

Slopa läkarnas sjukintyg!

"Slopa sjukintygen! Låt varje individ efter eget gottfinnande sjukanmäla sig och vara sjukskriven intill viss rimlig tid (exempel: en månad i sträck, sammanlagt sex månader). Efter denna tid kräver sjukkassan intyg, antingen av patient-vald läkare eller av sin egen förtroendeläkare.

Fördelar:

Genom borttagande av intygskrav för den verkligt stora gruppen sjuka, friställs sjukassekapacitet för den lilla gruppen långtids- eller partiellt sjuka som verkligen behöver arbetsvårdande åtgärder. Inom sjukvården får vi mer tid för sjukvårdande uppgifter.

Möjlig nackdel:

Missbruk.

Om det skisserade systemet till att börja med införs på prov inom ett sjukasseområde, kan förändringar i sjukanmälningsfrekvens rätt snart avläsas. Om den - vilket jag ej tror - ökar, så torde ändå en måttlig ökning uppvägas av den positiva effekten av omdisponering av sjukvårdande och arbetsvårdande resurser."

Läkaren Thomas Jahnberg
i Läkartidningen 1-2/76

Privathandeln är inte längre så privat

Privathandeln vill gärna framstå som en massa småföretagare i kamp mot det väldiga Konsum. Bilden är inte speciellt sann. I alla fall inte när det gäller livsmedel.

Bakom ICA-butikerna står en gemensam organisation som ofta finansierar merparten i många butiker. Bakom Favör och Vivo och många andra enskilda butiker står storgrossisten DAGAB ägd främst av Salén-rederierna och Johnsonkoncernen.

Självfallet drivs dessa butiker och företag för att ge vinst åt sina ägare.

Nu när prisskillnaderna ofta är minimala är det just själva ägandet som är intressant. Konsum äger vi medlemmar tillsammans. Vinsterna, vare sig de är stora eller små, skördar vi själva. Hur stora de ska bli avgör vi genom våra köp.

Nu är det nästan bara tre företag kvar som förser dig med livets nödtorft. Som väl är, är ett konsumentägt.

***Handla
konsumentägt!***

Toppvinst i RHL-lotteriet 1976

FIAT SPECIAL 127-76, 1976 års modell

Dessutom

Luxor färg-TV Prisma 22"

Elna strykmaskin

Luxor svart-vit TV Gazette 17", bärbar

Luxor kasettradio

Luxor transistorradio Luxorita

Kikare

Agfa pocketkameror

Linnevaror, hushållsartiklar m m, m m

**Inga väntans
tider!**

•
Dragning verkställd före
lottförsäljningens början

•
**Ni ser genast om
lotten ger vinst!**

7.147 värdefulla vinster

RIKSFÖRBUNDETS FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA RIKSLOTTERI 1976

Härmed beställes

..... st. lotter à 2:50 att sändas mot postförskott
+ porto eller

..... st. lotter à 2:50 att sändas varje månad
från juni till sept 1976 mot postförskott +
porto.

Dragningslista medföljer gratis.

Namn:

Adress:

Var god texta!

Sänd ej pengar med denna rekvis.

Status 6/76

Frankeras
med
brevporto

LOTTPRIS 2:50 KRONOR
REKVIKERA NU

**Sammanlagd vinstsumma
över 258.000:—**

Vid rekvisition av minst 10 lotter i sam-
sändning — portofritt.

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!

RHL-lotteriet

Box 3196

10363 Stockholm